

Nr 25.

Ankom till riksdagens kansli den 30 maj 1918 kl. 10 f. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, nr 25, i anledning av andra kammarens beslut på grund av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående vissa förändringar och utvidgningar inom utrikes representationen m. m.

Uti en inom andra kammaren väckt, till dess femte tillfälliga utskott remitterad motion, nr 280, har herr Nylander föreslagit *Motionen.*

» 1) att Kungl. Maj:t snarast möjligt måtte vidtaga en allsidig utredning

a) om de organisatoriska förändringar och utvidgningar, som inom vår utrikesrepresentation äro nödvändiga för att denna skall på ett tillräckligt effektivt sätt kunna fylla de ökade krav, som ur kommersiell synpunkt torde komma att falla på densamma efter krigets slut;

b) om de ändringar, som böra ifrågakomma i kungl. utrikesdepartementets lönestat, för att få löneförmånerna bättre anpassade och mera lockande, samt likaså vilka förändringar, som böra vidtagas i kompetens- och antagningsbestämmelserna för anställning i kungl. utrikesdepartementets tjänst; samt

2) att Kungl. Maj:t ville till nästa års riksdag framlägga de förslag, till vilka dessa utredningar kunna giva anledning.»

I motiveringen har motionären till stöd för sitt yrkande anfört bl. a. följande:

» När man studerar de åtgärder, som i utlandet vidtagas på handels-, industriens och sjöfartens områden, finner man snart, att arbetet ej endast inriktas på dessa näringars anpassning efter de genom världskriget fram-

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 12 saml. 2 avd. 23 häft. (Nr 25.) 1

tvungna abnorma förhållandena, utan att vittgående förberedelser göras för den situation, som väntas inträda efter fredsslutet. Liksom man förut under fredsåren rustat sig militärt för en eventuellt kommande kamp, söker man nu kommersiellt rusta sig för fredsförhållandena. Här är ej platsen att mera i detalj ingå på alla de olika åtgärder, som i detta rustnings-syfte vidtagas eller planeras och av vilka givetvis de flesta falla på det enskilda initiativet och den privata företagsamheten, utan jag vill inskränka mig till att beröra ett område, som faller under de statliga myndigheternas omsorg i den ekonomiska rustningen för framtiden, nämligen den officiella kommersiella informationen, vilken som bekant i allmänhet är förlagd till diplomat-, konsulat- och handelsattachéväsendet.

Av allt att döma få dessa staternas organ efter freden ur kommersiell synpunkt betydligt större uppgifter, då de äro de förposter, som i första hand skola utforska vad som på handelns stridsfält försiggår och som i anledning härav skola inrapportera vad som sker samt i tid föreslå lämpliga åtgärder från det egna hemlandets sida. Då denna ekonomiska kamp väntas bli mer intensiv än någonsin, faller det sig naturligt, att man flerstädes, inseende de ökade krav, som i anledning härav torde komma att falla på det officiella kommersiella upplysningsväsendets organ i hem- och utlandet, börjat utvidga, förändra eller förbättra dem, så att även de stå bättre rustade till sina maktpåliggande värv, när freden inträtt och kampen om de bästa inköpen från produktionsorterna och en lönande export till de olika avsättningsområdena på allvar börjar.

På grund av att förråden av sådana livsförnödenheter samt råmaterial för industrien, vilka importeras från transoceanala länder, under krigsåren till största delen blivit tömda i Europa, torde det nämligen med säkerhet kunna väntas, att en formlig kapplöpning efter fredsslutet kommer till stånd för att säkerställa inköpen och en så direkt import som möjligt från resp. produktionsorter. Man vet ju för övrigt, att inköp med ty åtföljande lagringar å vissa produktionsområden redan under kriget av en del länder vidtagits. Vidare torde freden från exportsynpunkt medföra den konsekvensen, att industriländerna med all makt skola försöka öka sin export för att återvinna, vad de under kriget förlorat, och vidare vinna ytterligare terräng för sin handel, industri och sjöfart i syfte att söka läka de djupa, ekonomiska sår, som kriget förorsakat.

Huvudparten av arbetet i denna väntade ökade konkurrens kommer givetvis att falla på de enskilda affärsmännen, industriidkarne och skeppsredarne, men på staten faller plikten att så långt möjligt är understödja

dem, och då ett kraftigt stöd verkligen kan lämnas av en väl ordnad och praktiskt rekryterad utrikesrepresentation, är det ej underligt, att man flerstädes i utlandet börjat vidtaga åtgärder för att bättre än hittills anpassa representationen i utlandet och upplysningsinstitutionerna i hemlandet efter dessa nya kommersiella krav.

Sålunda har man bland annat i England skridit till en fullständig reform av konsulsväsendet, särskilt med hänsyn till insamling av upplysningar, som ha värde för engelsk handel och industri, varjämte en kommission tillsatts, som, efter vad jag kunnat finna, i fjol avlämnat ett förslag till reformer för det officiella upplysningssystemet. Vidare har brittiska regeringen framlagt förslag till omorganisation av »Commercial Intelligence Departement».

Efter vad som meddelats mig har i franska kammaren under förlidet år framlagts en motion om omläggning av franska konsulatväsendet och en betydlig ökning av de handelssakkunniges antal.

I Förenta Staterna ha redan under kriget ett stort antal handelsattachéer utsänts för inhämtande av upplysningar i kommersiella frågor av betydelse för framtiden.

Det tyska upplysningsväsendet var ju redan före kriget synnerligen effektivt ordnat och man kan vara förvissad om, att det även efter kriget kommer att så förbliva.

Studerar man från kommersiell synpunkt Sveriges nuvarande utrikesrepresentation, torde man våga säga, att den knappast motsvarar den ställning, som Sverige numera intager som handels-, industri- och sjöfartsnation. Se vi på vår svenska konsulsrepresentation, så består denna enligt utrikesdepartementets kalender för år 1916, av 24 lönade och 558 olönade konsulter. Av dessa sistnämnda torde säkerligen det ojämförligt största antalet hava antagit tjänsten huvudsakligen för att få en konsultitel, under det att intresset för själva verksamheten och arbetet varit den mindre pådrivande faktorn. Man kan å andra sidan ej begära, att utrikesdepartementet med den fåtaliga personal, som det har till sitt förfogande i hemlandet, skall kunna mera direkt och personligt övervaka och intressera sig för dessa oavlönade honorärkonsulter, av vilka ett stort antal aldrig sett vårt land och följaktligen sakna tillräcklig kännedom om Sverige som handels-, industri- och sjöfartsnation. Utbytet av dessa konsulter verksamhet blir därför i allmänhet ej stort.

För att verkligen få vår utrikesrepresentation effektivt rustad både för informationsverksamheten, propagandan för en ökad kännedom om Sve-

rige och dess näringar samt för utrikesrepresentationens uppgifter i övrigt, torde det därför vara oundgängligen nödvändigt, att vi på många viktiga avsättningsfält för svensk export och å många produktionsorter för de livsförnödenheter och råmaterial, vi måste importera, erhålla egna officiella avlönade representanter till stöd för utrikeshandelns och sjöfartens framgång.

Det behöver endast erinras om att vi i det stora brittiska Indien och det för livsmedelsproduktionen så viktiga holländska Indien ej äga en enda avlönad svensk konsulär representant. Med hänsyn till det trängande behovet av en omedelbar lösning av dessa representationsfrågor, har jag emellertid redan förut inlämnat en motion med positivt förslag i dessa ärenden. Det må för övrigt framhållas, att Sverige saknar svenska avlönade konsulter i Grekland, på Afrikas nord-, väst- och ostkuster, i Syrien och Palestina, i Persien, på Nordamerikas västkust, i Centralamerika, på Kuba, i så viktiga hamnstäder som Canton, Honkong och Singapore, i Siam o. s. v.»

»Det är givet, att utvidgningar och förändringar » — — — — —
 »i vår utrikesrepresentations organisation måste medföra betydligt större anslag än de nuvarande. Men om något borde vara ett riksintresse, så torde detta vara en modern, väl kvalificerad utrikesrepresentation, som har vilja och förmåga att praktiskt och effektivt tillvarataga vårt lands intressen i utlandet.

Nu framställer sig frågan, huru det kan bli möjligt att erhålla lämplig personal på dessa banor. Svaret härpå torde endast kunna bli ett, nämligen att lönerna tilltagas så, att de kunna jämföras med vad som erhålles i privat verksamhet. Endast därigenom blir det möjligt att erhålla verkliga kvalificerade personer, men man torde utan överdrift våga säga, att om detta lyckas sådana personer giva landet mångdubbel valuta för vad de av staten erhållit. Den nu gällande lönestaten för kungl. utrikesdepartementet borde därför även bli föremål för reglering, varjämte löneförmånerna för nya poster från början måste tilltagas så, att de bli verkligen tilldragande.

Då efter allt att döma de rent kommersiella kraven på våra officiella utrikesrepresentanter i framtiden torde bli större än hittills, förefaller det även lämpligt, att en undersökning gjordes om de lämpligaste kompetens- och antagningsvillkoren, ty nu gällande system med särskild examen för aspirant, som redan ett par år varit i departementets tjänst, torde från rent

praktisk synpunkt knappast få anses som tillfredsställande och lär väl ej heller för de sökande själva verka vidare tilldragande.»

Andra kammarens utskott har i anledning av motionen infortrat yttrande från kungl. kommerskollegium, "järnkontoret jämte en del andra för frågan intresserade korporationer, vilka yttranden här bifogas.

*Andra kam-
marens ut-
skott.*

Innan utskottet går att behandla den ifrågavarande framställningen, finner utskottet lämpligt att över den svenska utrikesrepresentationen i vad avser konsulatväsendet lämna följande kortfattade historik.

Sveriges nuvarande organisation av dess utrikesrepresentation daterar sig från året efter upplösningen av unionen mellan Sverige och Norge. Med anledning av upphörandet av gemensamheten i de båda rikenas diplomatiska och konsulära representation tillsattes den 17 november 1905 en kommitté med uppdrag att efter verkställd utredning utarbeta förslag till ny organisation av utrikesdepartementet, diplomatien och konsulatväsendet jämte utgiftsstat för desamma. De riktlinjer, som denna kommitté angav för ordnandet av dessa angelägenheter och vilka i det följande något skola beröras, blevo i huvudsak bestämmande vid utformande av den diplomatiska och konsulära representationen under 1906 års riksdag samt vid utfärdande av de förordningar, som blevo följden av detta riksdagsbeslut. Några principiella ändringar härutinnan hava sedermera icke vidtagits.

*1906 års kom-
mittébetän-
kande över
konsulatvä-
sendet*

Den av 1906 års kommitté uppgjorda organisationsplanen åsyftade ifråga om konsulatväsendet framför allt åvägabringandet av enhet i förhållandet mellan utrikescentralförvaltningen och konsulatväsendet samt det senares ställande i närmare förbindelse med diplomatien. I det förra hänseendet hemställde kommittén om upphörandet av den dittillsvarande ordningen, enligt vilken konsulatväsendet lydde under såväl utrikesdepartementet som kommerskollegium, samt föreslog, att en stor del av de frågor, vilka dittills fallit under kommerskollegii avgörande, skulle överflyttas till utrikesdepartementet. För åstadkommande av samverkan mellan diplomati och konsulatväsendet föreslogs vidare, att beskickningschefen skulle i det land, där han är anställd, även utöva ledningen av de konsulära ärendena, dock att å vissa platser, där de diplomatiska göromålen voro av mera maktpåliggande beskaffenhet, vid beskickningschefens sida ställdes en s. k. handelsattaché — den senare en för vårt land ny institution. Till handelsattachéer borde, enligt kommitténs förmenande, antagas yngre, erfarna köpmän avsedda att bekläda de ifrågavarande posterna för en tid av tre, högst fem

år. Det sålunda ifrågasatta närmandet mellan diplomatiens och konsulat-kåren gav kommittén anledning att, jämväl på grund av den minskning i konsulatsärendena, som blivit en följd av unionens upplösning, föreslå indragning av vissa lönade generalkonsulat, främst i de länder varest beskickningar borde bibehållas. Kommitterade uttalade sig jämväl för indragning av några lönade konsulat och vice konsulatbefattningar, vilka skulle ersättas med olönade, dock att nyinrättade avlönade konsulsbefattningar även föreslogos. Lönade vicekonsuler borde å vissa platser kunna anställas som biträden åt å platsen bosatta olönade konsuler. Vid bestämmande av platserna för konsulaten lät kommittén sig huvudsakligen ledas av kommersiell hänsyn och särskilt av önskan att kunna i möjligaste mån befördra landets export, medan åter konsulernas verksamhet i avseende å sjöfarten tillmättes jämförelsevis mindre betydelse. Strävan att befrämja den transoceaniska handeln kom till synes i kommitténs förslag om utvidgad utrikesrepresentation i Argentina, Mexico, Kapkolonien, Japan och Australien.

Förslaget till ny organisation av utrikesdepartementet gick ut på att arbetet inom detta skulle fördelas på fyra avdelningar, varav den ena, handelsavdelningen, borde ha speciell befattning med konsulatsärendena.

En av kommittéledamöterna, representanten för konsulerna, hade en från kommitténs majoritet så till vida avvikande mening, att denne uttalade sig emot såväl den föreslagna intima föreningen mellan diplomatiens och konsulatväsendet som indragning av en del konsulatposter.

*Beslutet vid
1906 års riksdag.*

Som förut antytts gick Kungl. Maj:ts proposition till 1906 års riksdag om utrikesrepresentationens ordnande samt riksdagens härom fattade beslut i huvudsaklig överensstämmelse med kommittémajoritetens förslag. Dock anställdes, i olikhet med vad kommittén föreslagit, avlönade generalkonsuler i S:t Petersburg och London samt konsulatråd i Berlin och Paris, varjämte kommitténs förslag om inrättande av en beskickning i Mexico ej ledde till någon påföljd. Vad angick de föreslagna trenne handelsattachéerna ansågs lämpligt att icke knyta dessa till någon bestämd beskickning utan överlämnades åt Kungl. Maj:t frihet att närmare bestämma dessas tjänstgöring. Riksdagsbeslutet innefattade en avlöningsstat för utrikesdepartementet av 73,050 kr., för beskickningar och konsuler jämte ålderstillägg 841,000 kr., expensersättningar till olönade konsuler och vicekonsuler 45,000 kr., till diplomat- och konsulataspiranter (5 diplomat-, 4 konsulataspiranter) 27,000 kr. samt till handelsattachéer 36,000 kr. (kommerskollegium hade förordat 60,000 kr.).

Förteckningen i 1905 års statskalender över generalkonsuler, konsuler och vicekonsuler hade upptagit 24 lönade befattningshavare, därav 13 generalkonsuler. På grund av förändringarna år 1906 nedgick antalet till 16 befattningshavare, därav 6 generalkonsuler.

De ändringar och utvidgningar av utrikesrepresentationen, som genomfördes under åren 1907—12, omfattade med avseende å den konsulära delen några mindre väsentliga utökningar och löneregleringar, av vilka må nämnas höjande av löneförmånerna för ministerresidenten i Buenos Aires från 21,000 till 36,000 kr.; uppförande av lön för en konsul i New-York med 24,000 kr. samt höjande av vicekonsulns löneförmåner därstädes; uppförande å ordinarie stat av vice konsuln i Archangel och S:t Petersburg, samt ökande av löneförmånerna för vice konsuln i Riga; ökning av vice konsulns avlöning i London samt tillsättning av en andre kanslist därstädes; förbättring av avlöningarna för vice konsuln i Glasgow och Rotterdam, höjning av anslaget till diplomat- och konsulataspiranter från 27,000 till 30,000 kr. samt förslagsanslaget till expensersättning för olönade konsuler och vice konsuler från 45,000 till 70,000 kr.; uppförande av avlöning till en konsul i Narvik med 9,000 kr. samt till en konsul i Montreal med 15,000 kronor.

Under åren 1907—12 genomförda ändringar o. utvidgningar i utrikesrepresentationen.

Med anledning av en av Kungl. Maj:t den 22 december 1912 anbefalld utredning rörande erforderliga förändringar i utrikesrepresentationen, vilken utredning främst avsåg en lämpligare organisation av konsulatväsendet hos de fyra europeiska stormakterna Tyskland, Frankrike, Ryssland och Storbritannien, ett utökande av den konsulära representationen i utomeuropeiska länder samt en reglering av de år 1906 satta avlöningarna för befattningsinnehavarna inom utrikesrepresentationen, framlades av Kungl. Maj:t till 1913 års riksdag vissa förslag till förändringar och utökningar i utrikesrepresentationen omfattande i huvudsak följande: indragning av konsulatråden i Berlin och Paris; upprättande av en lönad generalkonsulsbefattning i Hamburg, samt lönade konsulat i Riga, Lübeck och Rouen; vissa förändringar rörande konsulsbefattningarna i Antwerpen, Rotterdam, Köpenhamn och Hamburg; upprättande av lönat fast konsulat i Montreal och Chicago, lönade generalkonsulatet i New-York, Mexico och Brasilien; ökning av anslaget till konsuls- och diplomataspiranter från 30,000 kr. till 36,000 kr. samt till handelsattachéer från 30,000 kr. till 40,000 kr.; därjämte vissa löneförbättringar till de lägre konsulat tjänstemännen. Kungl. Maj:ts förslag, som i nära nog oförändrat antogs av riksdagen, uppbringade budgeten under rubrik »beskickningar och konsulat» till 1,038,700 kronor.

Vidtagna ändringar i utrikesrepresentationen vid 1913 års riksdag.

1915 års riksdags skrivelse och härav följande beslut.

Vid 1915 års riksdag väcktes i båda kamrarna tvänne lika lydande motioner, vari hemställdes att Kungl. Maj:t måtte vidtaga förberedande åtgärder för att sätta Sveriges handel, industri och sjöfart i stånd att på bästa sätt tillvarataga och utnyttja de möjligheter till utveckling och ökad inkomst, som efter världskrigets upphörande kunde för dem erbjuda sig å olika marknader. Kommerskollegium, som yttrade sig över motionen, anförde härvid bland annat, att vad som för befordrande av den ifrågavarande angelägenheten kunde tänkas vara av vikt vore en förstärkning av vårt konsulatväsende, särskilt genom inrättande av nya lönande konsulat, där sådana nu icke funnos. De riksdagsutskott, som behandlade motionen framhöllo i sina utlåtanden bland annat, hurusom en av statsmakternas viktigaste uppgifter för handelns och exportens främjande torde vara att tillse, det rikets representation utomlands genom konsuler och handelsattachéer motsvarade de olika exportmarknadernas krav, samt att därvid kunde ifrågasättas, huruvida icke denna representation kunde vara i behov av förstärkning eller av att omflyttningar företogos. I enlighet med denna hemställan biföllo båda kamrarna en skrivelse till Kungl. Maj:t.

Med anledning av nu återopade skrivelse inkom Kungl. Maj:t till 1916 års riksdag med vissa förslag till förbättring av utrikesrepresentationen omfattande bland annat lönade generalkonsulat i Moskwa och Montreal, kanslistbefattningar vid dessa båda konsulat samt vid konsulatet i Buenos Aires, medförande en ökning i ordinarie anslaget till beskickningar och konsulat med inalles 39,000 kr., vilka förslag biföllos av riksdagen. Vidare anvisades å extra stat för 1917 45,000 kr. till upprättande av nya konsulat i Ryssland, varjämte ersättningsbeloppet till olönade konsuler och vice konsuler höjdes från 70,000 kr. till 75,250 kr.

Anslag vid 1917 års riksdag.

Äskandena av Kungl. Maj:t vid 1917 års riksdag till förbättringar i utrikesrepresentationen innefattade bl. a. hemställan om förändring av konsulsbefattningen i Sidney till en generalkonsulsbefattning för Australien samt om upprättande av kanslistbefattningar vid vart och ett av generalkonsulaten i New-York, Chicago och Rio de Janeiro, allt medförande en kostnadsökning av 28,000 kr., vilket av riksdagen bifölls.

Innevarande års utrikesbudget.

Vad slutligen angår innevarande års budgetbehandling av utrikesrepresentationen må påpekas beslutet om att i stället för ministerresidentsbefattningen i Buenos Aires inrätta en ministerpost därstädes, vilken minister jämväl skulle ackrediteras i Santiago de Chile, om upprättande av en fullständig beskickning i Hälsingfors i stället för det förutvarande generalkonsulatet, om en tredje kanslistbefattning vid generalkonsulatet i London, allt med-

förande jämte andra utgiftsposter en ökning av ordinarie anslaget till beskickningar och konsulat med 64,400 kr. eller till 1,169,200 kr. Vidare ökades anslaget till diplomat- och konsulataspiranter från 36,000 till 56,000 kr., i samband varmed beslöts att vissa ändrade grunder för anslagets användande borde gälla.

I sitt yttrande till statsrådsprotokollet påpekar utrikesministern behovet av att de före år 1906 befintliga lönade konsulaten i Bilbao och Barcelona återupprättas.

Med anledning av från enskild motionär till årets riksdag gjord hemställan om upprättande av lönat generalkonsulat såväl i brittiska som i holländska Indien har riksdagen hos Kungl. Maj:t anhållit om utredning, huruvida och på vad sätt en förstärkning av Sveriges konsulära representation i Ostindien bör komma till stånd.

I anslutning till den lämnade redogörelsen meddelas följande tablå: *Konsulatpersonal.*
Svenska generalkonsuler, konsuler etc. enl. 1918 års statskalender.

Befattningsinnehavare	Europa	Asien	Afrika	Amerika	Australien
<i>Lönade</i>					
Generalkonsuler	4	1	1	4 ¹	1
Konsuler	4	—	—	1	—
vice Konsuler	7	—	—	1	—
Kanslistor	3	1	—	4	—
<i>Olönade²</i>					
Generalkonsuler	9	4	2	5	—
Konsuler	62	16	11	27	5
vice Konsuler	300	19	19	80	5

¹ Därjämte en ministerresident.

² Här och var lämnas större eller mindre bidrag till kontorsomkostnader.

Vid beskickningarna i St. Petersburg, Berlin, Washington och Buenos Aires äro anställda handelsattachéer, vid generalkonsulaten i Hälsingfors, Moskwa, New-York och Montreal konsulsattachéer. Jordbrukskonsulenter finnas i Berlin och London.

De nya konsulaten i Ryssland, till vilka 1916 års riksdag anslog medel, hava på grund av rådande krigsförhållanden ännu icke upprättats.

1906 års in-
struktion för
tjänstemän i
utrikesdepar-
tementet.

Som en följd av den år 1906 genomförda nyorganisationen av utrikesrepresentationen tillkommo förnyad instruktion samma år för tjänstemännen i utrikesdepartementet, förordningen angående konsulatväsendet m. fl. hithörande förordningar.

Den nämnda instruktionen innehåller med avseende å handelsavdelningen i utrikesdepartementet följande allmänna bestämmelser: handelsavdelningen har att handlägga ärenden rörande konsulatväsendet samt frågor rörande Sveriges utrikeshandel och sjöfart, att bearbeta inkommande kommersiella upplysningar och sörja för deras offentliggörande eller befordran till de myndigheter, korporationer eller enskilda, som därav böra erhålla kännedom. Vidare behandlar avdelningen ärenden, i vilka utrikesdepartementets medverkan i något avseende påkallats, så framt dessa ärenden röra jordbruket och dess binäringar, fiske, industri, finansväsende och ekonomiska frågor, mått, mål och vikt, tullar, skatter och acciser, kommunikationsväsen, lots- och fyrväsen, skeppsmätning, pristävlingar, uppfinningar samt anbud å arbeten och leveranser. Avdelningschefen åligger särskilt att med uppmärksamhet följa sådana internationella avtal, vilka för handel, sjöfart eller andra näringar kunna äga intresse, ävensom utvecklingen av främmande länders konsulatväsende.

1906 års kon-
sulatförord-
ning.

Angående konsuls befattning med handelsärenden innehåller 1906 års konsulatförordning i §§ 24, 27, 28, 39 och 42 följande:

Konsul skall efter yttersta förmåga söka främja Sveriges bästa, särskilt vad handel, sjöfart, industri och andra näringar angår. Konsul skall göra sig förtrogen med och uppmärksamt följa Sveriges handel och sjöfart på verksamhetsområdet samt söka inhämta fullständig kännedom om alla de förhållanden i avseende å lagstiftning, förvaltning, handelsvägar, köpmansbruk eller eljest, vilka kunna antagas öva inflytande på Sveriges näringsliv. Särskilt skall konsuln hava sin uppmärksamhet fäst på möjligheten för avsättning av svenska handelsvaror inom verksamhetsområdet eller eljest för befrämjande av svensk företagsamhet därstädes. För ändamål, varom ovan är sagt, äger konsul företaga resor inom verksamhetsområdet. Efter bästa förmåga skall konsul besvara förfrågan, som av svensk myndighet ställes till honom. Han skall likaledes i den utsträckning, som är förenlig med hans uppgift att tillvarataga Sveriges intressen, på

förfrågan av svenska undersåtar tillhandagå dem med sakliga upplysningar i ekonomiska ämnen. Vad konsul inom området för sin ämbetsuppgift inhämtar eller iakttager skall han snarast möjligt inberätta (tillfällig berättelse). Så snart ske kan efter varje kalenderårs utgång, skall av generalkonsul, konsul och sådan lönad vice konsul, som förestår vicekonsulat, avgivas årsberättelse. I årsberättelsen skall lämnas en på statistiskt eller annat tillgängligt material grundad redogörelse för Sveriges handels- och sjöfartsförhållanden inom verksamhetsområdet ävensom en sammanfattning av näringslivets utveckling inom området, särskilt med tillämpning å Sveriges intressen. Årsberättelsen insändes av generalkonsuln direkt, av annan konsul via generalkonsuln, till ministern för utrikesärenden.

Angående konsulatväsendets organisation enligt 1906 års bestämmelser må för övrigt nämnas, att beskickningschefen å en del platser jämväl utövade generalkonsulsbefattning, att generalkonsuln lydde omedelbart under ministern för utrikes ärendena samt hade högsta ledningen av konsulatväsendet i det eller de land, där han var anställd, samt att generalkonsuln var överordnad i förhållande till samtliga andra inom hans verksamhetsområde anställda konsulstjänstemän. Generalkonsuln hade att vaka över att de honom underordnade tjänstemännen uppfyllde sina skyldigheter, borde företaga inspektion vid honom underlydande konsulat, då anledning förelåg etc.

Enligt förordningen angående konsulatväsendet den 31 dec. 1913 erhöles konsulerna en närmare anslutning till vederbörande beskickningschef, vilken senare härigenom fick en ledande verksamhet i avseende å konsulatgöromålens bestridande. I den förnyade förordningen föreskrives sålunda, att beskickningschefen utövar högsta ledningen av konsulatväsendet i det eller de land, där han är anställd, och är i förhållande till samtliga inom hans verksamhetsområde anställda konsulstjänstemän deras överordnade, dock må Konungen i fråga om land, där beskickningschefen icke stadigt uppehåller sig, förordna, att konsulatväsendet därstädes skall stå under högsta ledning av en i landet anställd lönad generalkonsul. Beskickningschefen skall vaka över att de honom underordnade konsulstjänstemännen uppfylla sina skyldigheter, inspektera underlydande konsulat, där ej uppdraget gives åt i landet anställd lönad generalkonsul eller konsul etc. Konsul lyder i land, där beskickningschef finnes anställd, omedelbart under denne eller under generalkonsul.

Organisationsförändringar år 1913.

I konsulns åliggande för befordrande av utrikeshandeln är genom 1913 års förordning ingen ändring gjord, men förekommer i särskild

konsulatinstruktion en närmare utformning med avseende å konsuls befattning med den kommersiella informationen.

Villkoren för inträde i utrikesdepartementets tjänst.

Villkoren för inträde i utrikesdepartementets tjänst bestämmes genom kungörelsen den 29 juni 1912. Antagning av aspiranter för den diplomatiska eller konsulära tjänsten sker genom en utrikesdepartementets antagningskommission. Sökande skall förete intyg att hava avlagt antingen juriskandidat-examen med minst betyget godkänd i nationalekonomi eller ock kansliexamen tillika med ekonomisk examen vid handelshögskolan i Stockholm med minst betyget med beröm godkänd i ämnena nationalekonomi med statistik, ekonomisk geografi samt stats- och rättskunskap. Konsulsaspirant skall därjämte hava förvärvat förmåga att vid läsning kunna obehindrat tillgodogöra sig antingen två av följande språk, nämligen engelska, franska och tyska eller också ett av dessa språk jämte ryska eller spanska språket samt äga förmåga att å vederbörande språk föra lättare samtal. Kommission må till prövning upptaga ansökan jämväl av den, som icke uppfyller de ovan nämnda examensfordringarna, därest särskilda omständigheter föranleda till antagande, att han för utrikesdepartementet kan vara lämplig.

Antagen aspirant (diplomat- eller konsulsattaché) skall underkastas provtjänstgöring och därefter slutlig prövning. Han bör för den skull i allmänhet omkring ett år räknat från tiden för antagandet tjänstgöra i utrikesdepartementet och samtidigt vid Stockholms handelskammare eller annan organisation för befordrande av det svenska näringslivets intressen. Under provtjänstgöringens återstående tid bör konsulsattaché tjänstgöra vid konsulat, företrädesvis vid lönat sådant. Tidigast under andra kalenderåret samt senast under fjärde året efter sitt antagande skall attaché inför utrikesdepartementets antagningskommission undergå slutlig prövning. Efter slutad prövning avgiver kommissionen yttrande till ministern för utrikesärendena rörande de prövades lämplighet att komma i fråga för ordinarie anställning i utrikesdepartementets tjänst. Skulle efter tagen kännedom om det sålunda avgivna yttrandet ministern för utrikesärendena finna någon attaché icke lämplig för departementets tjänst, skiljes denne därifrån.

I motiveringen till den av chefen för utrikesdepartementet till innevarande riksdag gjorda hemställan om ökning av anslaget till diplomat- och konsulsaspiranter anför departementschefen bland annat, att syftet med det år 1906 först beviljade anslaget var att bereda begåvade, men obemedlade unge män möjligheten att inträda på ifrågavarande bana. För att under nuvarade förhållande, då allt större krav ställas på dugliga arbetskrafter inom statstjänsten, och icke minst inom utrikesrepresentationen, på ett

fullt tillfredsställande sätt kunna rekrytera konsulernas tjänstemannakår är det en nödvändighet att äga större frihet vid förfogande över de för nu ifrågasvarande ändamål anvisade medel, så att dels arvoden kunna utgå även under den tid, då aspiranterna tjänstgöra i utrikesdepartementet såsom extraordinarie, dels beloppen i vissa fall må höjas utöver de år 1913 angivna maximigränserna. Som förut omförmälts blev berörda framställning godkänd av riksdagen.

I samband med betänkandet om inrättande av ett handelsdepartement har 1913 års kommerskollegikommitté vissa uttalanden rörande handelsattachéerna samt om utrikesdepartementet som chefsmyndighet för den kommersiella upplysningsverksamheten i utlandet. Det framhålles med avseende å handelsattachéerna, att någon allmän författning rörande handelsattachéernas ställning och uppgifter icke finnes utfärdad. I det förordnande, som meddelas en var av dem, ålägges attaché emellertid att med all kraft och på det sätt, som erfarenheten visar lämpligt och praktiskt, söka befrämja den svenska industriens och handels intressen inom det område, som är honom anvisat, samt att därvid ställa sig till efterrättelse de vidare instruktioner, som senare kunna varda honom meddelade. Närmast åligger det handelsattachéerna att undersöka möjligheterna för avsättningen av svenska tillverkningar samt att bringa svenska affärsmän i förbindelse med avnämare i utlandet.

Uttalande från kommerskollegikommittén om handelsattachéerna samt om den kommersiella upplysningsverksamheten.

Attachéernas verksamhet består till betydlig del i en vidlyftig korrespondens med enskilda firmor i hemlandet. Viktiga skrivelser sändas ej sällan till firmorna genom utrikesdepartementets bemedling. I andra fall insändas kopior till departementet för att hålla detta underkunnigt om förhållandena och arbetets fortgång. När så synes lämpligt avgiva attachéerna allmänt orienterande redogörelser eller särskilda rapporter över viktiga spörsmål. För att bevara den nära förbindelsen med hemlandet och kännedom om dess affärsliv brukar tillfälle beredas attachéerna att med vissa mellantider hemresa. Vid sina besök i hemlandet pläga attachéerna rådföra sig med utrikesdepartementet och särskilt handelsavdelningens chef, kommerskollegium, exportföreningen m. fl. samt genom mottagning för affärsmän i Stockholm och genom resor till industriorter i landet vidmakthålla sina förbindelser och knyta nya sådana.

Framgången i attachéernas arbete beror väsentligen på deras personliga duglighet. Personvalet är därför av synnerlig betydelse. Det gäller därvid att finna personer i besittning av icke blott sådana för alla offici-

ella agenter i utlandet nödiga förutsättningar såsom takt, omdöme, allmän bildning och språkkunskaper, utan ock kommersiell erfarenhet samt insikter i Sveriges industriella förhållanden. Teknisk utbildning och praktisk tjänstgöring inom industrien måste anses vara synnerligen önskvärda förutsättningar.

Hösten 1906 förordnades de tvänne första handelsattachéerna, den ene i Argentina, den andre i Kina (Shanghai). Under 1907 förordnades ytterligare en sådan attaché för Turkiet (Konstantinopel). År 1913 funnos handelsattachéer anställda vid beskickningarna i Konstantinopel och Buenos Aires ävensom vid generalkonsulatet i Rio de Janerio samt vid konsulatet i Sidney och Melbourne.

Angående den kommersiella upplysningsverksamheten komma kommitterade efter en närmare undersökning, huru denna bäst bör organiseras, till det resultatet, att de utan tvekan förorda, att det centrala statsorganet för kommersiell upplysning förläggas till handelsdepartementet och inordnas i kommerskollegium. Härav måste följa, att från utrikesdepartementets handelsavdelning till kommerskollegium överföres befattningen med den kommersiella informationen. Utrikesdepartementets handelsavdelning skulle givetvis bibehållas vid sin nuvarande befattning med handelstraktatfrågor och överhuvud med frågor, som röra vårt lands förhållande till främmande makter i kommersiellt hänseende.

Åtgärder genom finansdepartementet till utrikeshandelns främjande.

1909 års stat upptager som reservationsanslag ett belopp av 20,000 kr. att under benämning av exportstipendier utdelas som understöd åt personer, som utan officiell ställning företrädesvis i Ryssland, Balkanhalvön eller i länder utom Europa verka för avsättning av svenska exportartiklar. Beloppet utgår fortfarande.

Understöd åt svenska handelskamrarna i London och i Frankrike samt handelskommittén i S:t Petersburg ha, den förstnämnda sedan år 1908, de senare sedan ett par år tillbaka, lämnats av statsverket. Innevarande riksdag beviljade för år 1919 10,000 kr. till en var av nämnda institutioner. För svenska handelskammaren i Förenta staterna har statsbidrag varit ifrågasatt.

Slutligen utgår från handels- och sjöfartsfonden anslag till Sveriges allmänna exportförening samt till svenska handelskammare i utlandet.

Ökningen i exporten till vissa länder.

Följande tabell visar storleken av den svenska exporten till de närmsta utomeuropeiska och vissa europeiska länder, något som utskottet ansett vara av vikt för bedömande av föreliggande spörsmål.

(Siffrorna angiva exportens värde i millioner kronor.)

Exportländer	1905	1910	1913
<i>Europa.</i>			
Finland	8,9	10,0	14,5
Ryssland	7,3	17,7	32,4
Rumänien	—	0,07	0,64
Bulgarien	—	0,13	0,52
Europ. Turkiet	0,58	0,75	1,07
Österrike-Ungern	1,2	2,5	3,2
Italien	0,97	2,5	4,44
Spanien	4,3	7,6	11,2
Portugal	1,6	1,85	2,5
<i>Asien.</i>			
Asiatiska Turkiet	0,19	1,05	1,3
Brittiska Ö. Indien	3,2	4,5	5,5
Sunda öarna	—	1,6	3,7
Kina	0,7	1,4	2,1
Japan	0,6	5,6	7,0
<i>Afrika.</i>			
Egypten	3,6	4,15	3,46
Algeriet	0,4	0,87	1,60
Marocko	—	0,68	2,26
Brittiska S. Afrika	4,6	9,1	8,2
Portugisiska O. Afrika	—	0,3	1,25
<i>Amerika.</i>			
Brittiska N. Amerika	0,17	1,05	1,7
Amerikas Förenta stater	9,9	22,6	34,4
Mexiko	—	0,4	0,9
Västindiska öarna	0,23	0,38	0,36
Brasilien och Uruguay	0,65	1,6	3,1
Argentina	1,1	5,2	8,8
Chile	0,2	0,3	0,65
<i>Australien.</i>			
	2,7	8,9	10,0
Summa	53,1	112,7	166,7

Ökningen i
det svenska
fartygstonna-
get.

Tillkomsten av den svenska oceangående handelsflottan kan räknas från de första åren på 1900-talet, och har fartygstonnaget av detta slag till tiden för världskrigets utbrott utvecklat sig jämförelsevis snabbt. År 1904 ägde landet 12 ångfartyg om 3,000 bruttoregister-ton och däröver; år 1914 uppgick antalet sådana fartyg till över 60.

Anskaffandet av modernt oceangående tonnage är huvudsakligen att tillskriva uppkomsten av våra transoceaniska linjer. Rederibolaget Nordstjernan påbörjade sin trafik till Argentina och Brasilien år 1904; 1914 utsträcktes linjen till Chile och norra Pacifickusten. Transatlantics Sydafrikalinje tog ävenledes sin början år 1904; dess australiska linje år 1908 med fortsättning till Java år 1914 och Persien år 1915. Svenska Ostasiatiska kompaniet tillkom år 1907; dess trafik, som från början berörde Kina och Japan, utökades år 1915 med en linje på Indien. Slutligen upprättades Svenska Mexicolinjen år 1912 och Sverige—Nordamerikalinjen år 1915.

Av svenska ångfartygslinjer inom Europa, som tillkommit under de sista åren före kriget, må nämnas tvenne linjer, en från Stockholm och en från Göteborg, på Svarta havet och Levanten.

Yttranden
från åtskil-
liga korpora-
tioner.

Innan utskottet övergår till motionens hemställan må här i korthet meddelas utdrag av vad de i ärendet hörda korporationerna anfört.

Kungl. kommerskollegium förordar utan närmare motivering, att en utredning i det uti motionen angivna syfte kommer till stånd. I avskrift bifogas en från *handels- och sjöfartsnämnden i Malmö* till kollegium ingiven skrift, om ändrade anordningar beträffande Sveriges konsulatväsende. Däri framhålles bristen på avlönade konsulter i Bulgarien, Grekland, Rumänien och Serbien samt i indiska riket, franska Indo-Kina, Siam och Västindiska brittiska öarna, varjämte påpekas att den hittillsvarande konsulära representationen lämnar stora delar av jordklotet med eftersträfvansvärda handelsmarknader alldeles eller till stor del merkantilt obevakade. Vidare framhålles lämpligheten av konsulatråd, bestående av på en utländsk ort bosatta köpmän med svenska intressen av svensk nationalitet, samt behovet av särskild kurs för utbildning av konsulsaspiranter.

Järnkontoret framhåller, att vår utrikes representation i nu befintligt skick icke kan anses fullt motsvara de stora anspråk, som efter ett blivande fredsslut med uppkommande tävlan nationerna emellan komma att ställas på densamma. Härjämte betonas vikten av att Sveriges intressen i utlandet företräddas av personer, som äga tillräcklig kändedom om svenska förhållanden och på samma gång genom sin utbildning äro väl skickade att bevaka Sveriges intressen.

Svenska trävaruexportföreningen lämnar vissas uppgifter om exporten av trävaror samt påpekar betydelsen av det amerikanska systemet att utsända kunskapare, vilka utom en grundlig kommersiell och teknisk utbildning böra äga specialkunskaper inom särskilda yrkesgrenar. Trävaruindustrien torde för sin del icke undandraga sig att lämna skäligt bidrag till bekostandet av kommersiellt kunskapande för att genom utsända ambulerande attachéer skaffa upplysning om främmande länders behov och tillgångar av trävaror. Attachéerna böra utses av utrikesstyrelsen i samråd med föreningen, som har att utfästa erforderligt bidrag för sin tid.

Sveriges redareförening uttalar utan motivering en tillstyrkan av i motionen föreslagen hemställan.

Sveriges maskinindustrieförening framhåller, att med tanke på den oerhörda konkurrens, som måste uppstå, då den i de kämpande länderna bundna krigsindustrien övergår till fredsindustriella värv, det bör vara av allra största vikt för vårt land att snarast vidtaga sådana åtgärder, som i största möjliga grad skydda och befrämja exportindustrien. Härjämte framhålles vikten av att i främmande länder åstadkomma sammanslutningar av svenska personer. Ett ofrånkomligt villkor är att staten kan erbjuda sådana ekonomiska förmåner att särskilt förtroendeposterna kunna besättas med fullt kvalificerade personer.

Sveriges kemiska industrikontor framhåller vikten av ifrågavarande utredning samt betonar särskilt betydelsen av att från olika länder erhålla snabba och vederhäftiga underrättelser om både nya och äldre företags produktionsmöjligheter, råämnestillgångar samt fluktuationer i pris- och konjunkturfrågor.

Svenska teknologföreningen påpekar den fullständiga saknaden av kommersiell utrikesrepresentation i Europa, söder om Rouen, Berlin och Moskva samt av officiella representanter i det stora flertalet transoceana länder. De nuvarande antagningsbestämmelserna lämna ingen borgen för rekryteringen av kvalificerad arbetskraft. Tvärtom fordras grundligare kommersiell utbildning, varjämte i många fall teknisk utbildning bör tagas i anspråk. För erhållande av kvalificerad arbetskraft erfordras vidare en genomgående revidering av nu gällande löneförhållanden.

Svenska pappersbruksföreningen anför att, på grund av den mördande konkurrens, som vore att vänta efter kriget, motionärens förslag synes vara synnerligen välbetänt, varför föreningen uttalar de varmaste sympatier för detsamma.

Stockholms handelskammare anser att konsulernas befordringsutsikter böra befordras genom möjlighet för dem att befordras till beskickningschefer. Lönerna böra hållas i tillräcklig hög nivå samt möjligen uppdelas i dels verklig lön dels ersättning för hyra och tjänstepersonal dels gottgörelse för representation.

Handelskammaren i Göteborg instämmer i motionärens syfte samt hävdar vikten av utredning om konsulära representationens utbildning.

Skånska handelskammaren, åberopar samma skrift, som här ovan refereras under kungl. kommerskollegii yttrande, samt anför att en ganska utbredd pessimistisk uppfattning av den diplomatiska och konsulära representationens värde för näringslivet ej bör tillmätas för stor betydelse. Dock synes, särskilt med hänsyn till den enskilda konkurrensen, vara av vikt att staten kan bjuda sådana avlöningsförmåner, att rekryteringen säkerställs.

Handelskammaren i Gävle instämmer utan särskild motivering i motionärens syfte.

Handelskammaren i Karlstad understödjer motionens syfte samt påpekar att handelskamrar i utlandet icke ersätta officiella representanter utan komplettera dessa.

Smålands och Blekinge handelskammare framhåller betydelsen av ökat antal avlönade konsulter och vice konsulter samt handelsattachéer. De sistnämnda böra särskilt placeras på sådana marknader, där svenska fabrikat ännu ej eller i relativt obetydlig grad vunnit insteg.

Andra kam-
marens ut-
skotts yttran-
de.

Den av motionären gjorda hemställan om organisatoriska förändringar och utvidgningar i vår utrikesrepresentation, ändringar i utrikesdepartementets lönestat samt förändringar i bestämmelserna för anställning i utrikesdepartementets tjänst avser ärenden, som främst på ekonomiska området men ävenledes i fråga om organisatoriska ändringar inom statsförvaltningens hithörande delar kunna hava betydande räckvidd.

Ett användande i ökad utsträckning av från Sverige utsända avlönade konsulter i stället för åtskilliga av de nu i betydande utsträckning förekommande oavlönade konsulerna kommer helt säkert att innebära en avsevärd ökning i utgiftsstaten för utrikesrepresentationen. Ökningen i antalet handelsattachéer eller tillkomsten av eventuellt andra organ för befordrande av den kommersiella informationen i utlandet har likaledes till följd, att statsverkets ekonomiska medverkan kan komma att krävas i väsentligt större utsträckning än vad för närvarande är fallet. Man torde ej heller kunna bortse från att en utredning av den räckvidd, som motionärens hemställan

innebär, på grund av det intima samarbetet mellan den diplomatiska och konsulära representationen jämväl medför att, åtminstone på en del icke oväsentliga punkter, utrikesrepresentationen, även där denna icke är enbart av kommersiell art, måste falla inom området för den begärda utredningen. Tillika anser utskottet påtagligt, att en utredning, som eventuellt kan utmynna i en väsentligen förstärkt konsulär representation i utlandet samt utökning av de speciella representanterna för den kommersiella informationen, även måste taga befattning med spörsmålet, huruvida en sålunda förstärkt utrikesrepresentation kan påkalla organisatoriska utvidgningar och förändringar inom departementet för utrikesärendena, givetvis främst inom dess handelsavdelning.

Angående motionärens hemställan om utredning rörande förändrade kompetens- och antagningsbestämmelser för anställning i utrikesdepartementets tjänst, synes denna sak, ehuru utskottet anser densamma böra tillmätas betydande vikt, icke hava den ekonomiska och organisatoriska räckvidd, som övriga nyss påpekade delar av motionärens hemställan.

Ehuru utskottet sålunda väl gjort klart för sig räckvidden av motionärens hemställan, har utskottet, särskilt på grund av de vägande skäl, som blivit framförda av de korporationer, vilka yttrat sig över motionen, kommit till den övertygelsen, att en utredning av den beskaffenhet, varom motionären hemställer, är av behovet påkallad. För utvecklande av Sveriges kommersiella utbyte med utlandet, en angelägenhet, som får anses vara till gagn för landet i dess helhet, torde det vara av stor vikt, att de statliga organen för denna verksamhet organiseras på ett effektivt sätt.

Den närmare anslutningen mellan de diplomatiska och konsulära representanterna samt deras inriktande till gemensamt strävande för befordrande av Sveriges utrikeshandel, som blev följderna av riksdagens beslut år 1906, torde i stort sett ha varit till betydande gagn för åstadkommande av ett gott resultat härutinnan. Sedermera vidtagna ändringar i organisationen, exempelvis förordningen den 31 december 1913, ha gått i samma riktning som grundtanken i 1906 års organisation. Ehuru sålunda grundorganisationen för Sveriges utrikesrepresentation efter skilsmässan med Norge enligt utskottets förmenande synes väl lagd, torde dock omfånget av denna representation och särskilt antalet från Sverige utsända avlönade representanter varit otillräckliga för tillvaratagande av landets kommersiella intressen i utlandet. Av vad utskottet närmare berört i sin historik framgår, att antalet avlönade personer på konsulsstaten efter omorganisationen 1906 visat, även om handelsattachéerna inräknas, en minskning gent emot den avlönade perso-

nalens storlek på samma stat före nämnda organisations förändring. Först vid nuvarande tidpunkt har man i fråga om lönade konsulsbefattningar kommit upp till samma antal som före år 1905.

Välgående skäl torde ha förelegat för den inskränkning i den svenska utrikesrepresentationen, som faktiskt förekom efter unionsupplösningen. Dessa skäl ha emellertid icke samma värde nu som vid den ifrågavarande tidpunkten. Då Sverige efter unionsupplösningen hade att ensamt påtaga sig hela kostnaden för utrikesrepresentationen, måste förhållandena medföra en del inskränkningar. Som någon inbesparing å de egentliga diplomatposterna ej gärna kunde förekomma, blev följderna, att indragningarna ägde rum på den kommersiella representationens område. En medverkande orsak härtill var också, att konsulernas betydelse för sjöfarten, sedan trafiken mer och mer övergått till ångfartyg i reguljär fart, nedgått. Industrien i vårt land hade visserligen vid den tiden gjort betydande framsteg men hade dock ingalunda så målmedvetet som nu är fallet inriktat sig på utlandet som marknad för sina alster. Vad som år 1906 kunde anses vara en någorlunda tillräcklig representation, måste nu, med den betydligt ökade omfattningen av våra kommersiella intressen på utlandet, anses vara en i hög grad otillräcklig sådan.

De utökningar och förbättringar i utrikesrepresentationen, som förekommit sedan omorganisationen 1906, hava icke varit oväsentliga, men enligt utskottets förmenande ha de icke hållit jämna steg med den samtidigt pågående stegringen av våra kommersiella intressen på utlandet. Av den på den å sidan 15 förekommande tabellen över Sveriges export till transoceana och en del europeiska länder, framgår fullväl, att exportsiffrorna visa en betydligt större stegring än vad som varit fallet med ökningen av anslagen till kommersiell utrikesrepresentation. Anmärkas bör att det icke ansetts lämpligt att medtaga några exportsiffror efter år 1913, då sådana på grund av krigets inverkan i viss mån kunna antagas bli missvisande för bedömandet av handelsutbytet mellan Sverige och vissa länder, varjämte ju även den särskilt under de sista krigsåren inträffade prisstegringen medför missvisande jämförelsetal. Emellertid ha ju av många tecken att döma de äldre industriföretagen inom landet, och icke minst sådana, som representera våra förnämsta exportartiklar, under krigsåren vunnit ökad styrka, varjämte nya företag eller sammanslutningar bland äldre uppstått, med särskilt syfte att inrikta sig på utrikeshandel. Välgående skäl synas således föreligga för antagandet, att exporten och för övrigt hela utrikeshandeln efter krigets slut går en ökad utveckling till mötes.

Med avseende på utökningen i utrikesrepresentation under de senare åren må även framhållas, att denna huvudsakligen kommit konsulaten i den amerikanska kontinenten och Ryssland till godo. Däremot har vår representation i den asiatiska kontinenten med kringliggande öar, i Afrika samt inom Sydöstra Europa sedan omorganisationen år 1906 icke nämnvärt förbättrats. Den bristfälliga representationen å sistnämnda område framhålles för övrigt såväl av motionären som hos vissa av de korporationer, som yttrat sig över motionen. Sålunda anföres, hurusom Sverige saknar avlönad konsularrepresentation i Bulgarien, Grekland, Rumänien och Serbien. Likaledes saknas representanter i brittiska och holländska Indien, franska Indokina och Siam, Västindiska brittiska öarna, på Nordamerikas västkust samt i största delen av Afrika. Man synes därför kunna instämma i det uttalande, som förekommer i en av de förut åberopade inlagorna, nämligen »att, om man ögnar igenom förteckningen över våra svenska konsulat-tjänster, kan man icke värja sig för det omdömet, att den svenska konsulära representationen i utlandet lämnar stora delar av jordklotet med eftersträfvansvärda handelsmarknader alldeles eller till stor del merkantilt obevakade.»

Oavsett de här ovan framförda synpunkterna, att vår kommersiella representation ej hållit jämna steg med utvecklingen av våra utrikes handelsförbindelser samt att denna representation visar så att säga »vita fläckar» å världskartan, även å ställen som för Sverige äga förutsättningar att kunna upparbetas till goda handelsområden, tala även andra särdeles vägande skäl för att spørsmålet om organisatoriska förändringar och utvidgningar m. m. av utrikesrepresentationen tages upp till allsidig utredning. Utskottet syftar härvid på de rubbningar i det politiska och kommersiella läget, som åtminstone för en tidsperiod framåt kunna bli en följd av pågående världskrig. En förskjutning av makternas gränslinjer eller en förnyad eller förändrad uppdelning av vissa jordytans intressesfärer bör kunna ge anledning till en omflyttning i utrikesrepresentationen.

Vad som emellertid främst synes betinga en förstärkning av vår representation i utlandet är den handelspolitiska tävlan de stridande grupperna emellan, som av många tecken att döma synes komma att taga vid och fortgå lång tid efter krigets slut. Det gäller då för oss att, om vi ej skola bli allt för mycket distanserade i den stundande kampen om sättningsmarknad och förrådsuppköp, på vederbörliga platser äga representanter av egen nationalitet, väl kvalificerade att bevaka och befrämja vårt lands intressen.

Framst bland uppgifterna för en eventuell utredning om en förbättrad utrikesrepresentation sätter utskottet spørgsmålet om en ökning av den avlönade, alltså af svenska konsulat tjänstemän bestående konsulsrepresentationen. Härvid bör tydligen tagas i övervägande såväl befrämjandet av Sveriges kommersiella intressen å de orter, där sådana avlönade tjänstemän kunna ifrågasättas, som ävenledes den ökade kostnaden för statsverket, som den eventuella utökningen av konsulat kåren kommer att innebära.

Som föremål för utredning må vidare nämnas det såväl i motionen som i vissa av de till utskottet inkomna yttrandena påpekade behovet av en utveckling av handelsattachéinstitutionen i syfte att härigenom befrämja den vid sidan om konsulatrepresentationen erforderliga kommersiella informationen. Bland åtgärder, syftande i samma riktning, må nämnas anställande av inom särskild teknisk eller kommersiell yrkesgren utbildade personer för upplysningars inhämtande, en metod som lär ha använts av en del andra stater, samt kommersiellt kunskapande genom ambulera attachéer.

Utredningen om en förbättrad utrikesrepresentation på det kommersiella området bör även taga sikte på åtgärder för erhållande av kvalificerad arbetskraft. Det gäller här såväl att rekryteringen och utbildningen för inträde i utrikesdepartementets tjänst på lämpligt sätt tillgodoses som även att tillbörlig hänsyn tages till den högre kvalificerade arbetskraftens större fordringar med avseende å avlöning.

Angående vikten av att avlöningsförhållandena inom utrikesdepartementet ordnas så, att väl kvalificerad personal kan påräknas, uttalar Stockholms handelskammare följande, enligt utskottets förmenande, beaktansvärda ord: »Enskild förmögenhet får, såsom nu mestadels måste bli fallet, under inga omständigheter göras till en förutsättning för besättande av de högre platserna. Förtjänst, skicklighet och lämplighet böra härvid bli ensamt avgörande. Enda utvägen att genomföra en verkligt demokratisk lösning av hithörande befodringsfrågor är sålunda, att lönerna hållas på en tillräckligt hög nivå.»

Från flera håll har pekats på behovet av en grundligare kommersiell skolning för den personal, som utbildas för den konsulära tjänsten. Härom säger Skånes handelskammare: »Handelskammaren anser det höjt över varje tvivel, att det viktigaste villkoret, för att vår utrikesrepresentation skall kunna tjänstgöra på ett för näringslivet tillfredsställande sätt, är, att den rekryteras av folk med god merkantil skolning. Utan att underkänna be-

tydelsen av handelshögskoleutbildning och språkkunskap förmenar handelskammaren dock, att den främsta meriten vid inträde å konsulsbanan bör vara längre tids praktisk verksamhet inom affärslivet å sådana poster, där tillfälle gives att samla erfarenhet angående handels och industriens skilda grenar och därinom härskande olika förhållanden. Utskottet anser, att de synpunkter som nu anförts äro värda att beaktas vid en utredning, men vill dock tillägga, att i konsuls tjänstebefattning ingå göromål, för vars behöriga skötsel även andra utbildningskvalifikationer än de rent merkantila torde vara erforderliga.

Den ifrågasatta utredningen synes också böra omfatta de organisatoriska förändringar inom utrikesdepartementet, som betingas av en utvidgning av den kommersiella delen av dess verksamhet samt andra frågor som stå i närmare samband med utvecklingar och förbättringar i landets kommersiella utrikesrepresentation, exempelvis förmedlandet av kommersiella upplysningar från utlandet till näringsverksamheten inom landet, samverkan mellan konsulaten och de svenska handelskamrarna i utlandet, inspektionen över honorärkonsulernas verksamhet m. m.

Då det av utskottets hittills gjorda uttalande möjligen kan framgå, att utskottet i sitt tillstyrkande av den begärda utredningen om förändringar och utvidgningar i utrikesrepresentationen låtit sig ledas uteslutande av hänsyn till handeln, industrien och sjöfarten, må det här betonas, att jordbrukets krav såväl för upparbetande av dess exportmarknader som för införskaffande från utlandet av för denna närings drift behövliga förnödenheter böra tillgodoses vid uppgörande av förslag till en effektiv utrikesrepresentation.

För att vår kommersiella utrikesrepresentation må vara i stånd att omedelbart efter krigets slut tillgodose de ökade krav, som helt säkert komma att ställas på densamma, vill utskottet understryka vikten av att den ifrågasatta utredningen må oförtövat taga sin början, samt att utredningens resultat måtte snarast möjligt bli föremål för statsmakternas prövning.

I anslutning till det anförda samt med anledning av förevarande motion hemställde utskottet,

att andra kammaren ville för sin del besluta, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt låta verkställa en allsidig utredning angående behovet av förändringar och utvidgningar av vår utrikesrepresentation jämte erforderliga ändringar i dess lönestat samt om lämpliga ändringar i kompetens- och antagningsbestämmelserna för anställning i utrikesdepartementets tjänst allt i syfte att

vår utrikesrepresentation skall vara i stånd att tillgodose de ökade krav, som ur kommersiell synpunkt kunna komma att ställas på densamma efter krigets slut, ävensom vidtaga de åtgärder, vartill utredningen må kunna föranleda.

*Andra kam-
marens be-
slut.*

Andra kammaren beslöt i enlighet med sitt tillfälliga utskotts hemställen.

Detta andra kammarens beslut har delgivits första kammaren, som hänvisat ärendet till sitt andra tillfälliga utskott.

*Första kam-
marens ut-
skott.*

Under åberopande av vad andra kammarens femte tillfälliga utskott i sitt ovan intagna utlåtande anfört, får utskottet hemställa,

att första kammaren måtte biträda andra kam-
rens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 27 maj 1918.

På utskottets vägnar:

OSKAR NYLANDER.

Vid beslutets fattande hava närvarit hrr Nylander, Danström, von Koch, Larsson, Ström, Permansson och Welander.
